

27.08.2010

06. 09. 2010

Valtiovarainministeriö
valtiovarainministerio@vm.fi

Viite Lausuntopyyntönne valtion yhteisen työasemaratkaisun esiselvitysraportista

STM:N LAUSUNTO VALTIONHALLINNON YHTEISESTÄ TYÖASEMARATKAISUSTA

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa viitekohdassa mainitun lausuntopyyntönne johdosta seuraavaa:

Ministeriö pitää hyvänä ja toivottavana valtionhallinnon työasemaratkaisujen yhdenmukaistamista. Aikataulussa, joka raportissa on mainittu, olisi myös syytä pitäytyä, virastojen oman aikataulusuunnittelun mahdollistamiseksi. Ministeriö kannattaa myös avointen arkkitehtuurien ja avoimen lähdekoodin käyttöä valtionhallinnon järjestelmissä.

Pilvipalveluiden käyttöönotto mahdollistaa liikkuvan työn ja sen tukemisen, sillä liikkuvaa työtä monet virkamiehet STM:n hallinnonalalla jo tekevät. Pilvipalveluiden yhteydessä myös turvallinen käyttöympäristö tulee olla ehdottomana edellytyksenä, samoin tietovarastojen pitäminen Suomen rajojen sisäpuolella.

Virastojen oman IT-osaamisen käyttäminen substanssijärjestelmien kehittämiseen ja tukemiseen edellyttää myös omaa lähitukea. Muuttuvat tehtävät tuovat myös haasteista nykyisen henkilöstön kouluttamiselle ja kehittämiselle.

Sosiaali- ja terveysministeriö pyysi hallinnonalansa virastoilta raportista lausuntoa. Määräaikaan mennessä tuli ainoastaan THL:n lausunto, joka on tämän lausunnon liitteenä. Ministeriö tukee siinä esitettyjä yleisiä linjauksia, tämän vuoksi niitä ei ole lähdetty toistamaan ministeriön lausunnossa.

Tietohallintopäällikkö

Antero Taimiaho

Järjestelmäpäällikkö

Ari Vuorenmaa

TIEDOKSI

Osastopäällikkö

Raimo Ikonen

Sosiaali- ja terveysministeriö
Ari Vuorenmaa

06.09.2010

Viite: Lausuntopyyntö STM/2444/2010

Valtionhallinnon yhteisen työasemaratkaisun ja käyttäjätuen esiselvitys

Valtiovarainministeriön työryhmä on esiselvitysraportissaan arvioinut julkishallinnon työasemaratkaisujen vallitsevaa nykytilaa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos pitää periaatteellisesti järkevänä hahmoteltuja tulevaisuudensuuntia ja toimintaperiaatteita, teknologisen ympäristön muuttuminen huomioiden.

Aikatauluista raportissa todetaan, että työasemapalvelu olisi käytettävissä vuoden 2011 lopussa. Aikataulusta on hyvä pitää kiinni, jos se raportissa mainitaan. Yksittäisen laitoksen on pystyttävä suunnittelemaan toimintansa siten että kun yhteinen työasemapalvelu luvataan tietyssä ajankohtana, sen täytyy myös olla käytössä silloin. Yhteiseen työasemaratkaisuun siirtymisen vapaaehtoisuus on hyvä mutta samalla on kuitenkin syytä edistää virastojen, laitosten ja valtionhallinnon välisten järjestelmien yhteensopivuutta myös niiden tahojen osalta, jotka palvelua eivät ota käyttöön.

Valtiokonsernin ratkaisuja tehtäessä on arvioitava myös niiden yhteiskunnalliset vaikutukset. Valtion tulee omilla toimillaan ja esimerkillään edistää markkinoiden toimimista koko yhteiskunnassa. Olisi edullista, jos työasemaratkaisu edesauttaisi työaseman käyttöjärjestelmistä riippumattomien ohjelmien ja tietojärjestelmien käyttöä ja käyttöönottoa. Tämän varmistamiseksi valtion yhteisen työasemaratkaisun olisi mieluiten tuettava useamman kuin yhden toimittajan käyttöjärjestelmäalustaa. Laajassa käytössä olevia tietojärjestelmiä ja palveluja hankittaessa tulee ottaa huomioon mahdollisuudet edistää päätelaiteriippumattomuutta. Ratkaisun tulisi edistää myös avointen tietojärjestelmäarkkitehtuurien sekä avoimen lähdekoodin käyttöä julkisen hallinnon järjestelmissä, kuten hallituksen kannanotossa 6.3.2009 koskien tietoyhteiskunnan ja sähköisen asioinnin vauhdittamista on linjattu.

Yhteensopivuusnäkökulmassa tärkeäksi muodostuvat erityisesti avoimet rajapinnat, joiden kautta pääsy järjestelmiin voidaan mahdollistaa. Tämä edesauttaa organisaatorajojen yli tapahtuvaa yhteistyötä ja kommunikointia valtion hallinnon tai julkishallinnon sisällä sekä myös koko yhteiskunnassa ja globaalisti. Avoimien rajapintojen myötä avoin tieto saataisiin paremmin käyttöön. Tämän vuoksi valtion yhteisen työasemaratkaisun olisi tuettava ja edistettävä avoimien standardien (kuten esimerkiksi ODF) käyttöä ja käyttöönottoa. Samasta syystä on tärkeää, että työasemaratkaisu sisältää toteutuksen myös esimerkiksi Linux-työasemille ja avoimen lähdekoodin ohjelmistoille (kuten esimerkiksi Mozilla Firefox, Mozilla Thunderbird ja OpenOffice). Tähän yhteyteen voitaisiin saada myös dokumenttien sähköinen arkistointi, joka perustuu avoimien standardien tiedostomuotoihin. Joustavampia voitaisiin olla siinä, millä ohjelmilla näitä tiedostoja käytetään ja tuotetaan.

On nähtävissä, että suuri osa tiedosta todennäköisesti siirtyy tulevaisuudessa enemmän ryhmätyöalustoille, jolloin koko tiedostomuotokysymys muuttuu vähemmän tärkeäksi. Tietotyön luonne on todennäköisesti muuttumassa lähivuosina siihen suuntaan, että tiedosta

13.8.2010

tulee enemmän yhteisomistuksessa olevaa. Toisin sanoen, ajatus siitä, että yksittäinen henkilö omistaa jonkun tietyn tiedoston ja käsittelee sitä vain omalla koneellaan sillä tekstinkäsittelyohjelmalla johon on tottunut, vanhenee vähitellen.

Avoimien rajapintojen tukeminen saattaa edellyttää joissakin tapauksissa toimittajilta lisätyötä. Esimerkiksi toimistosovelluksilta olisi järkevää edellyttää avoimien standardien tukea, koska muuten yhteensopivuusongelmat ovat todennäköisiä. Toinen tapa välttää yhteensopivuusongelmat olisi vakiointi yhteen toimisto-ohjelmistoon, mikäli asiakasympäristö tämän sallii. Kuntasektori on rajattu selvityksestä ulos. Jos kysymystä tarkastellaan globaalimmin, Suomen valtio voisi tuottaa tietojärjestelmiä, jotka avoimine rajapintoineen olisivat suoraan käyttöön otettavissa kunnissa, tai kopioitavissa Ruotsiin, tai toimisivat esim. Angolan valtionhallinnon tietojärjestelmien rakentamisen peruspilareina.

Pilvipalveluiden hyödyntäminen on ideana hyvä, kunhan varmistetaan, että palvelun tarjoaja on tarpeeksi iso tekijä markkinoilla, jotta voidaan olla varmoja resurssien ja kehityksen riittävydestä. On totta, että kun isot tekijät saavat pilvipalvelunsa pyörimään niin siihen hintaan ja palvelun tasoon on vaikea esim. yksittäisen laitoksen tai edes isomman yksikön päästä.

Työasemaratkaisujen yhteydessä THL näkee pilvipalveluiden ja virtualisoidun työaseman käytössä suurimpana potentiaalisena ongelmana sen, kuinka liikkuvan työn tekijöille, jotka eivät ole yhtäjaksoisesti nopeiden tietoliikenneyhteyksien päässä, voidaan järjestää työasemapalvelut pilvestä käsin. Käytetyn teknisen ratkaisun tulisi tukea joustavasti myös offline-työskentelyä.

THL jakaa useiden palvelutoimittajien näkemyksen siitä, että SPOC (=Single Point Of Contact) on erittäin oleellinen asiakkaan saaman palvelukokemuksen laadun ja toiminnan kannalta. Tällöin luultavasti paras toimintamalli olisi se, että VIP:n kilpailuttama palvelutoimittaja olisi ensisijainen point-of-contact, josta sitten tarvittaessa reititetäisiin tehtäviä asiakkaan omalle IT-organisaatiolle.

Virastojen ja laitosten oman IT-osaamisen keskittäminen omien substanssin vaatimien järjestelmien tukemiseen ja kehittämiseen on periaatteessa hyvä asia ja voi osaltaan lisätä myös viraston omien IT-osaajien työn haastavuutta ja mielekkyyttä mutta toisaalta se vaatii virastoilta mm. paljon kouluttamista. Parhaan asiakaskokemuksen varmistamiseksi IT-lähituki pitäisi substanssisovellusten osalta olla viraston/laitoksen omissa käsissä, koska he tuntevat järjestelmät ja niiden käyttäjät. Valtionhallinnon yhteiselle "tiketointijärjestelmälle" ja service-deskille luodaan tässä suuria odotuksia.

THL näkee myös uhkana, että keskinäisiä vastuuta ei pystytä riittävän selkeästi määrittelemään koska erilaisia vikatilanteita ja järjestelmiä on paljon; mitkä palvelut ja miltä osin ovat VIP:en service-deskin vastuulla, mitkä toimittajan vastuulla ja mitkä VIP:en asiakasorganisaation oman IT-tuen vastuulla. Erityisesti mallissa, jossa osan palveluista tuottaa VIP ja osan asiakas itse, on riskinä, että tarvitaan prosessien ja järjestelmien yhteensovittamiseksi lisäinvestointeja jotka vesittävät mahdolliset kustannussäästöt. Tiedonkulku pitää olla nopeaa ja luotettavaa VIP:en ja asiakasorganisaatioiden välillä, sekä myös mahdollisten ulkoisten toimittajien suuntaan.

13.8.2010

Selvityksessä on myös arvioitu työasemapalvelun kustannuksia ja todettu että valtionhallinnossa työasemapalvelun on useissa tapauksissa tehottomasti järjestetty. Raportin perusteella näyttäisi siltä, että THL:n näkökulmasta katsottuna työasemapalvelun keskimääräinen kustannustaso on kuitenkin arvioitu yläkanttiin. Työasemapalveluun siirtymisen migraatiokustannukset yhdessä palvelun käyttökustannuksien, yhteensopivuusseikkojen sekä odotettavan palvelutason kanssa ovat merkittävimmät tekijät THL:n punnitessa VIP:en työasemaratkaisun käyttöönottoa.

Selvitys on luonteeltaan hyvin periaatteellinen, josta seuraa se, että sen perusteella on yksittäisen laitoksen tai viraston vaikea lähteä tekemään suunnitelmia. Tekniseen arkkitehtuurin selvitys ei esimerkiksi ota kantaa, jolloin on vaikea arvioida mm. asiakkaalle koituvaa migraatiotyötä ja kustannuksia. Juuri teknisestä näkökulmasta katsottuna avoimia kysymyksiä jää paljon, esimerkiksi mihin ja kenen lähiverkossa ylläpidettyyn hakemistopalveluun/palveluihin (kuten Active Directory) asiakasviraston työasemat ovat yhteydessä. Selvityksessä ei oteta kantaa myöskään siihen, miten integraatiotöiden kustannukset on tarkoitus jakaa, vastaako niistä VIP vai asiakas.

THL katsoo, että kaikkea IT-toimintaa tulisi ohjata se ajatus, että loppukäyttäjä joka varsinaisen "tuottavan" työn tekee, pystyisi toimimaan mahdollisimman tehokkaasti ja vaivattomasti ajattelematta lainkaan tietotekniikkaa. Helppokäyttöisyys ja läpinäkyvyys ovat tässä avainsanoja. Tämä tuodaan esiselvitysraportissa hyvin esille.

Pääjohtaja

Pekka Puska

IT-päällikkö

Juha Knuuttila

